

Slambuc és üstökös

Sánta Gábor barátunk egy közeli helyet keresett az idei mélyeges tábor helyszínére. A választás a Bakony nyugat felén lévő Aka településre esett. Bár Mór és Kisbér viszonylag közel van, a városok fényét kitakarják a környező dombok. Fontos szempont volt, hogy autóval könnyen megközelíthető észlelőhely legyen a környéken. Gábor jól választott: a szállás ugyan egy kis völgyben húzódott, ám autóval pár percre egy hatalmas fennsík várta az esti észlelést.

Péntek délután érkeztünk a szállásra, amely szép, komfortos volt, a hatalmas fedett terasz a nagy asztallal pedig szinte felkínálta a közös beszélgetések lehetőségét. Szép, tiszta idő volt, itt a meleg is elviselhetőbb, mint a városban. Szokásunkhoz híven

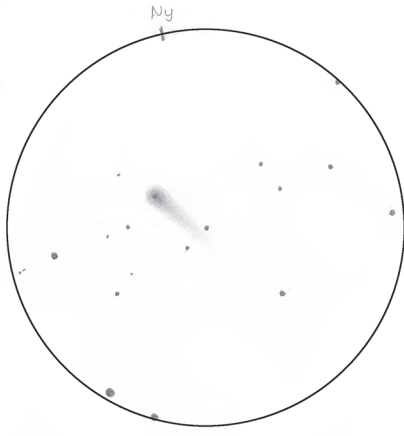
előre rögzítettük, hogy mely napokon ki fog főzni. A szállás elfoglalása után Gombos Szilárd nekilátott a mics elkészítésének, mi pedig készülődtünk az esti észlelésre.

Vacsora után izgatottan, bár kissé fáradtan autóztunk fel észlelni. Gábor egy 35 cm-es Dobsonnal, Szilárd egy 120/600-as refraktorttal, én pedig a Csatlós Géza által készített 260/4100-as Nasmyth-tubussal kezdtem észlelni. Nagy Mélykúti Ákos, Szabó Sándor és fia Áron, illetve Horváth Viktor kicsit később csatlakozott. Az ég részben felhős volt, így a csapat egy része végül úgy döntött, hogy nem vesz elő távcsövet, inkább csak nézelődik a már összeállított technikákkal. Előkerült egy binokulár is, amellyel az amatőrtársak a Tejutat kémlelték.

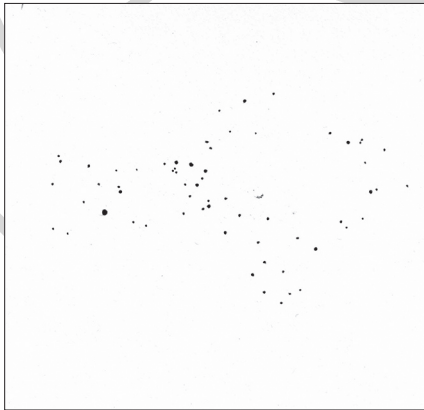

Pillanatkép az estéről. Horváth Viktor fotója

Sánta Gábor a következő objektumokat figyelte meg 355/1650-es Dobsonjával: M13, M57, M27, M101, M51, M22, M8, M11, M71, NGC 6384, NGC 6992-6960 (Fátyol-köd). Az IC 1396-ban az Elefántormány-köd OIII szűrővel látható volt vizuálisan (55x nagyítás, 2"-os 30 mm-es okulár), mint egy sötét köd, leheletnyit fényesebb peremmel. A Cepheusban sikerült megfigyelnie a halvány vdB 149-150, valamint vdB 152 jelű reflexiók ködöket.

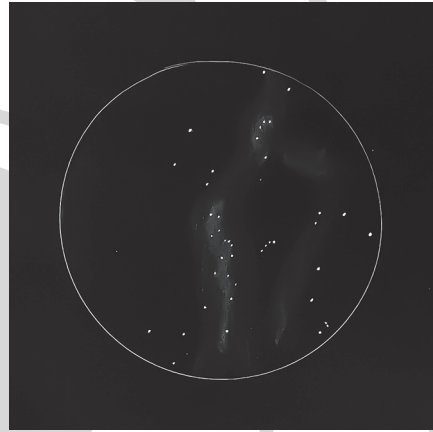
A C/2022 E3 (ZTF)-üstökös rajza. Sánta Gábor a kométát 236x-os nagyítás mellett rajzolta le

IC 4756 nyílthalmaz a Serpens csillagképben (Gombos Szilárd rajza)

Eközben Gombos Szilárd két Messier objektumot vetett papírra. A Messier 7 és 25 nyílthalmazokat rajzolta, illetve készített egy rajzot az IC 4756 halmazról is.

En a Nasmyth-tubussal észleltem. Sajnos otthon nem volt időm a távcső jusztrózására, így a helyszínen próbáltam a bonyolult optikát beállítani. A problémák ellenére azért sikerült megpillantanunk a Gyűrűs-ködöt, a Súlyzó-ködöt, illetve a Messier 13 gömbhalmazt. 256-szoros nagyítás mellett mindhárom objektum szépen látszott.

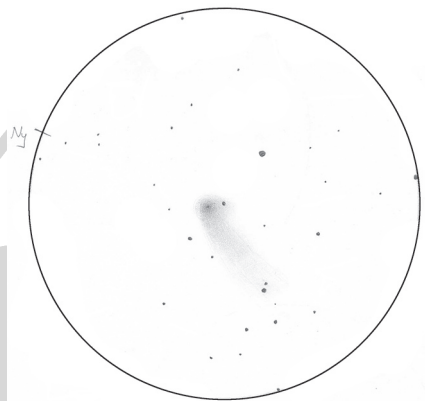

A szerző rajza a Barnard 107, 111 (balra) és az LDN 523 (jobbra) sötét ködök között húzódó csillagcsoportról 4 mm-es, 82° látómezejű okuláron keresztül

Eközben Sánta Gábor az üstökösök észlelésébe kezdett. A C/2017 K2 (PANSTARRS) holdnyugta után jól látható volt a Kígyótartó déli részében. A 10 magnitúdónál csak alig fényesebb üstökös diffúz kómájában jelentősebb kondenzáció látszott, az aszimmetrikus fejből 8-9-es lépészerű porcsóva indult ki. A C/2022 E3 (ZTF) magasan járt a Herkulesben, 13 magnitúdó körüli vagy kissé fényesebb, bő fél ívperces kómája rendkívül kompakt, benne fényes kondenzáció és mag ült. A meglepetést az üstökös fényes, 2,2' hosszú, alig görbült porcsóvája jelentette, amelyet még a tapasztalatlanabb résztvevők is egyértelműen láttak. Ez az üstökös 2023 januárjában egyszerre lesz nap- és földközlelben, a becslések alapján

meteor

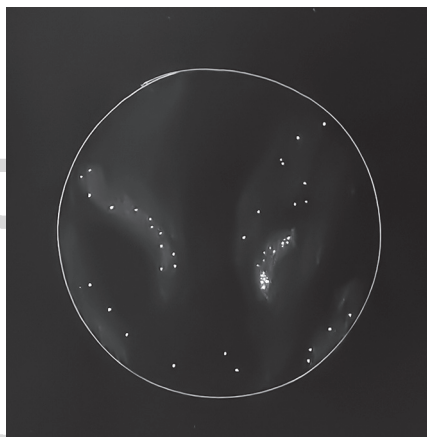
4–5 magnitúdós fényességet várhatunk. A kompakt fej és az erős porcsóva mindenképp biztató a jövő évi láthatóság szempontjából. Az üstökös többünk kedvence, Mekis Miklós amatőrtársunk tavasszal fotózta le Siófokról.

Sánta Gábor rajza a C/2017 K2 (PANSTARRS) üstökösről 103x-os nagyítással. Az ívesedő csóvában végződő üstökőst többten is megtekintettük

Sánta Gábor észlelőlistáján a C/2021 K1 (PANSTARRS) következett. A Kígyótartó északi részén, az NGC 6384 galaxis mellett látszott. A galaxis küllője egyértelműen észlelhető volt, a spirálkarok viszont nem látszottak. Az üstökös nem látszott a megadott pozíción, de néhány ívperccel odébb egy planetárisköd-szerű foltot látott, aminek nem kellene ott lennie. Úgy döntött, vár fél órát, hogy elmozdul-e a folt. Amikor visszatért az objektumhoz, a folt egyértelműen elmozdult, így világossá vált, hogy az az üstökös. Bő fél ívperces, 13,7 magnitúdó körüli, kerek, teljesen homogén fényű korong, amelyben 15,5 magnitúdós csillagszerű mag ül. Északi pereme kissé diffúzabb.

Eközben én is lecseréltem a távcsövet, a Nasmyth helyére felkerült a Barnard-ködök észlelésére készített 200/600-as Newton-tubusom. A keresőtávcső beállítására a már 15° magasan járó Szaturnuszt választottam, így megpillanthattam a bolygó Titan, Dione,

Hölgye Attila rajza az NGC 6704 nyílthalmazról és az azt körülvevő Barnard 106 (felső rész), 107, 111, (bal oldali sötét sáv) és LDN 523 (jobb oldal) sötét ködökről. A látómező 2,5°-os

Rhea, és Tethys holdjait is. Ezt követően a csapatnak megmutattam a legkönnyebben észlelhető Barnard-objektumot, az „E”-ködöt. (B 142, B 143). Horváth Viktor amatőrtársunknak ez volt az első sötétköd-észlelése. Kicsit később felkerestem a Vadkacsa-halmazt (Messier 11), és a fényerős tubusommal „körbejártam” annak környezetét. Erről a régióról két rajzom készült. Amikor nem koordináták alapján keresek meg sötétködös régiót, sajnos gyakran előfordul, hogy a lerajzolt objektumot később tudom csak beazonosítani. Ebben segítségemre van egy általam készített egyszerű térkép, illetve a különböző térkép- és égboltszoftverek, amelyek alapján azonosítani tudom a rajzon szereplő csillagcsoportokat, csillaglángokat és azok pozícióit. További előny, hogy bár sok porködös terület van az adott régióban, ezek a sötét területek a rajz alapján viszonylag könnyen felismerhetőek. Rajzomon egyébként egy nagyon izgalmas terület látható. Önmagában az NGC 6704 nyílthalmaz is szép csillagcsoport. A fényerős tubusom keresztül azonnal szembetűnik a halmaz körüli csillagszegény környezet. A Barnard 106, 107, 111 sötét ködök egy gyakorlatilag összefüggő sötét területet alkotnak, és a

távcsővel bolyongva a csillaghalmaz alatt finoman összeérnek az LDN 523 sötét sávjával. Ezt a látványt töri meg a nyílthalmaz és a körülötte sávosan húzódó csillagmező.

Sánta Gábor a pirkadó égen további üstökösöket próbált felkeresni, így hajnalban a 9P/Tempel és a 22P/Kopff üstökösök észlelése negatív lett, ezek a diffúzabb kométák alacsonyabban látszóttak.

Kora este elkezdtem készíteni egy jó slambucot. (Slambuc: pásztorétel, amely tésztából és krumpliból készül, szalonnával ízesítve. Ha nem bográcsban készítik, akkor nem nevezhető slambucnak. További elnevezései: öreglebens, öhöm, handabakaré, galaburgyi, betyáros, topogó, tanyai levetlen, tésztakása, cserászka. – a szerk.) Tervben volt, hogy a szállásunk udvarán főzzük

A 260/4100-as, Csatlós Géza által épített Nasmyth-távcső 1998-ban, eredeti mechanikáján (balra), és 2022-ben, az észlelőréten (jobbra)

Az észlelést végül Sánta Gáborral és Gombos Szilárddal egy ouzo társaságban fejeztük be.

Másnap délelőtt szomorúan figyeltük a meteorológiai előrejelzést, sajnos az érkező hidegfront szelet és felhőket hozott, illetve esőre is fel kellett készülnünk. Az ebédet Súron fogyasztottuk el egy remek, házias kis étteremben, majd a délutánt beszélgetéssel és pihenéssel töltöttük. Titkon bíztunk abban, hogy legalább a szállásunk udvarán fel tudunk állítani egy távcsövet.

meg, de az erősödő szél miatt inkább a konyhát választottuk. Kiválasztottam a ház legnagyobb edényét, Szabó Sándor segítségével pedig összeállítottam a vacsorát. Evés közben pedig elkezdtük megtervezni a következő észlelőexpedíciókat. A téli égbolton számítunk pár fényesebb üstökösre, így felmerült annak lehetősége, hogy visszatérünk Akára januárban, és megismételjük a slambucot.

Hölgye Attila